

פסיקתא רבתי

פסיקתא פ

יחס כתבי היר ודפוס פראג זה לזה

מקבצי המדרשים שבידינו, שאינם סדורים בסדר פרשיות השבוע (שלא כמדרשי הרבות והתנחומות) ידועות לנו הפסיקות, מהן מסורות לנו – פסיקתא דרב כהנא ופסיקתא רבתי (הספר המכונה "פסיקתא זוטרתא", והקרוי "מדרש לקח טוב", אינו שייך לקבוצה זו, הן משום תוכנו – סדור על פרשיות השבוע – , והן משום תקופתו ומקומו). אלו הם מדרשים שנאמרו ע"י חכמים בשבתות המיוחדות בשנה (כגון: ארבע פרשיות, חזון, נחמו, שובה וכו'). לסידרה זו יש להוסיף כמה מדרשי פסיקתא מהגניזה שנתפרסמו ע"י שכטר ולינק.

פסיקתא דרב כהנא זכתה להידפס בכמה מהדורות. ר' שלמה בובר הדפיסה ע"פ ארבעה כתבייד בשנת תרכח. גם אח"כ זכתה לעדנה מיד מנדלבוים בהוצאה מדעית ומבוקרת היטב. לעומת זאת מדרש פסיקתא רבתי נותר יתום. ר' מאיר איש-שלום הוציאו לאור בוינה בשנת תר"מ, והוסיף לו את הפירוש "מאיר עין – מגן דוד". הוצאה זו נעשתה ע"פ ארבע המהדורות שקדמו לו:

א. דפוס פראג (?) תט"ז (?)

ב. דפוס שקלוב תקס"ז

ג. דפוס ברסלוי תקצ"א ע"י ר' זאב וולף עם הגהותיו ופירושו

ד. דפוס למברג תרי"ג עם פירוש זרע-אפרים מאת ה"ר אפרים זלמן מרגליות

מבחינת מקוריות הנוסח ארבע מהדורות אלו, בתוספת מהדורת איש-שלום, אחת הן. דפוס שקלוב סמך על דפוס פראג עם נסיונות הגהה מדעתו של המהדיר. וולף הוסיף למהדורת שקלוב את הגהותיו של ה"ר אברהם בנו של הגר"א מוילנא. הרב מרגליות עצמו השתמש בדפוס פראג, אך מדפיסו ספרו הדפיסו ע"פ מהדורת וולף. איש-שלום הדפיס גם הוא על פי מהדורת וולף, ובפירושו ציין שנוי נוסחאות ממהדורת פראג.

סופו של דבר, שאבי כל הנוסחאות הללו הוא דפוס פראג, שמדפיסו מעיד עליו, שהוא עשה בו הגהות "כפי הכרח הענין", דהיינו: אין בידינו נוסח אותנטי של פסיקתא רבתי. אך לאמיתו של דבר קיימים שני כתבי יד של מדרש זה, אשר עד כה

- טרם זכו לאור ההוצאה, והם כתבי יד קונטנזה ודרופסי-קולג'. על שניהם למדתי מפי פרופ' יעקב זוסמן. העבודה הבאה נכתבה בהוראתו ובהדרכתו.
- שני כתבי היד של הפסיקתא רבתי שאותם אנו משוים בזה – כת"י קונטנזה 3324 (ק) וכת"י דרופסי-קולג' 26 (ד) זהים ביניהם בכמה מובנים:
- א. קיימת ביניהם זהות ברוב הטכסט.
 - ב. ברוב המקומות שהדפוס שונה מכתה"י קיימת זהות בין שני כתה"י.
 - ג. שני כתה"י זהים ביניהם במקומות רבים גם באופן קיצודי המלים, כגון "אמ" או "ואמ" (שורות 11, 8, 27, 9, 68, 115) אומ' (105), שני (65, 69) אך בעיקר יש לשים לב לקיצור הב"ה (=הקדוש ברוך הוא) הקיים בשני כתה"י במקומות רבים, וכן לצורת הקיצור של הפסוק "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו" בשורה 100 באופן ק"ק.
- לגבי הדפוס יש להעיר:
- א. רבות בו התופעות של דילוג הדומות, ולעתים רק השלמת הדילוג באמצעות כתה"י מאפשרת ללומד לעמוד על מובנו של הטכסט, כגון: (הדילוג מודגש):

שורה 5: פתח לפני בני בליעל

שורה 10: ואין לה הדר ויפה הסוס ויש לו הדר ויש לה יופי

שורה 12: אין להם פה לדבר וידיים לספוק ורגלים לרקוד לי נאה לקלס את בת המלך שיש לי פה לדבר וידיים לספוק ורגלים לרקוד ולהרכיב על כתיפיים.

שורה 64: וראו את ישראל שעשו את העגל

שורה 132: לבוש דומה לים, אמר לו מה אתה רואה, אמר לו אני רואה אנשים לובשים לבוש דומה לים אמר לו

שורה 139: מיד יצתה נשמתם מיד הוריד הקב"ה טל שעתיד להחיות נשמתם של צדיקים.
 - ב. במקרים אחדים מצביעה ההשוואה בין כתה"י לדפוס על מובנו הנכון של הטכסט, כגון:

שורה 10, ואין צורך בתיקוני הגירסא של רמא"ש.

שורה 41, ואין צורך בהגהת רמא"ש ופירושו.

שורה 59, לא מובן מדוע יכעס המלך על השושבינים, אך בכתה"י "ויהרוג את חתנו", ואין צורך בפי' רמא"ש אות כח.

שורה 62 – 63: "שנתנה תורה על לוחות הראשונים / לא יהיה לך", הקשר בין שני משפטים אלו אינו ברור ללא התוספת בכתה"י "כתוב בהם".

שורה 111: בדפוס "אודות של ברזל" וטרח רמא"ש לבאר מלה זו ע"פ הערוך בערך אוד, אבל בכתה"י "אורות".

שורה 120: רמא"ש התלבט בשאלת משה "כלום אלהים יד לכם", אבל בכתה"י השאלה היא "כלום אלוה אחד יש לכם"

ג. בדפוס יש שימוש בלשון נקיה יותר, כגון בשורה 35 תחת "כיון ששמין ודשין (מענין תשמיש המטה, ראה "דשין בה כרבילה" בפסחים פז ב, "דש מבפנים" ביבמות לד ב) שוקלים במאזנים" – "שמעשיו שוקלים במאזנים", לכאן יש לשייך גם את התופעה בשורות 50 – 51, 61 לפיה בדפוס נשמט לגמרי הענין שהקב"ה בוכה או כביכול בוכה, עד שרמא"ש ראה לנכון להשלים את שהמשפט "והקב"ה עצב".

מבחינת הסדר הכרונולוגי שבכתבי היד ובדפוס נראה שהקדום ביותר הוא כת"י ק. הסימן המובהק ביותר לכך הוא הביטוי שבשורות 50 – 51, 61 "הקב"ה בוכה", כך בלי כחל ושרק, ורק בכת"י מאוחר יותר – הוא כת"י ד – ראה הכותב לנכון לשנות את הלשון ולהוסיף "הקב"ה כביכול בוכה" וכן בדפוס פראג – שהוא ג"כ מאוחר יותר – התלבט המסדר באותה בעיה, וראה לנכון להשמיט את הנשוא מן המשפט לגמרי, עד שרמא"ש ראה בחסרונו והשלים מדיליה "הקב"ה עצב".

כך יש להביט גם על התופעה שבשורה 3: בכת"י ק כתוב "כשנתנה משה לישראל" הזכונה לנתינת התורה (נתנה – מפי' ה"א). אולם המושא "תורה" עדיין לא נזכר בפסיקתא זו, ועל כרחך צריך אתה לומר שלפני המעתיק עמד מקור קדום יותר שבו היה כתוב לפני כן המושא "תורה", והוא ראה לנכון ליטול משם רק קטע מן הכתוב. הבאים אחר כת"י ק ראו לנכון לתקן את הביטוי על מנת שלפני הלומד יופיע קטע שלם העומד בזכות עצמו ואינו רומז למה שאין בו. על כן בכת"י ד ובדפוס תיקנו "כשנתנה התורה" (או תורה בכת"י ד). המעיר בגליון כת"י ק התלבט בבעיה אחרת: הרי לא משה נתן תורה, אלא הקב"ה נתנה, ועל כן תיקן תחת "משה" – "הב"ה" (=הקדוש ברוך הוא). גם זו ראייה לקדמותו של כת"י ק על שאר המקורות. גם השמטת הדומות שבשורה 46, שלה שותפים כת"י ד והדפוס, בעוד כת"י ק נהנה פה מהבלעדיות של הבאת השורה המושמטת, מוכיחה שכת"י ק קדום יותר ולפני מעתיקו עמד מקור מדויק יותר.

על מאוחרתו של הדפוס יש ללמוד מן התופעות הבאות:

- א. תופעת השמטת הדומות הרווחת בדפוס, ושעליה עמדנו לעיל.
- ב. תיקון הלשון ללשון נקיה יותר, ואשר על כן אף הביטוי "הקב"ה כביכול בוכה" שאותו תיקן בעל כת"י ד לא נראה למסדר הדפוס ועל כן העדיף להשמיט את הנשוא מן המשפט לגמרי ולהותיר את הנשוא (הקב"ה) תלוי ללא נשוא כלל.
- ג. בשורה 105 – 106 מושמט בדפוס הפסוק "ה' ימלוך לעולם ועד". תופעה זו יכולה לנבוע או משום הדימוי שבין הפסוק הזה לתחילתו של הפסוק שהובא אח"כ "ימלוך ה' לעולם", או משום שמרגלא בפומיה של מסדר הדפוס נוסח הקדושה שבו נאמר רק הפסוק "ימלוך ה' לעולם", ולא נאמר כלל הפסוק "ה' ימלוך לעולם ועד". בין כך ובין כך צריך לומר שבודאי כת"י לא המציאו את הפסוק מעצמם, ובודאי לא עשו יש מאין, אלא שמסדר הדפוס השמיט פסוק זה

אם מטעות או בכוונה תחילה.

נמצאת למד איפוא שהסדר הכרונולוגי של כתה"י והדפוס הם דוקא בסדר זה:

א. כת"י ק

ב. כת"י ד

ג. דפוס פראג

כת"י ק נכתב כנראה במאה ה'17 (ר' מבוא לפסיקתא דרב כהנא, מנדלברם עמ' ט – י) אע"פ שבקולופון כתוב שנת קמז (1387), שהוא נכתב כנראה על מנת להשביח את המקח.

דפוס פראג נדפס כנראה (עפ"י השערת צונץ, ר' הקדמת רמא"ש למהדורתו) בשנת תטז (1656).

נמצאת למד איפוא ששלושת המקורות הללו כולם בני אותה תקופה: מחצית המאה ה'17, וכנראה גם כן לא נכתבו בהפרשי זמן גדולים ביניהם.

סיכ

עשרת הדברות (ב)

[מתיחתא]

פרשת מתן תורה (ג)

- 1 אמרה רוח הקדש על ידי שלמה מלך ישראל לחייו כערוגת הבושם מגדלות
2 מרקחים שפתותיו שושנים נוספת סר עיבר (טה"ט סי' י"ג) ג). כנגד מי אמר שלמה

עין

מגן דוד

מאיר

סיכ (ב) כ"ה ד"ס ונכפמים ליחא פרעת הדברות. (ג) כל אלו הפסיקות נכלן ולהן עד פי כ"ה ליתניחו בפסיקתא. וענין אלו הפסיקות מורה עליהן סקידו לחג העצמות ועיין עוד לקיטן ריש פכ"א וסקף פכ"ד. (ג) כניל להגיה והיא הגיה ז ה ט א ר ה ב ת ו ג ו א י כ ס לן כלן

שינויי נוסחאות

1. אמרה רוח הקדש שעל ידי שלמה מלך ישראל ק: זה הוא ד: זהו קד: שני ברוח הקדש על ידי שלמה
2. שפתותיו ק: שפתיו אמר קד: אמרו

הערות

2. בפסוק: "שפתותיו" וכן גם בכת"י ק להלן שורה 66.

3 המקרא הזה. לא אמרו אלא כנגד אותה שעה. בשניתגה התורה לישראל נדיעו כל
 העולם כולו ונתקבצו אצל בלעם הרשע ואמרו לו שטא מכול פביא לעולם או שילם
 5 נידון כביאשוניה. בלעם הרשע שתח לפני בליעל ודבר השיב. אל תיראו מלכי ארמה
 ואל תבהלו רחני ארץ. שוכן שחקים בכבודו נגלה על בניו ברחמים. והוסיף לתת
 לעמו תורה וחכמה ומופר לירידיו ז' : ולמה ניתנה תורה בסיון ולא בשאר ירחים.
 למה הדבר דומה למלך שעשה חוסה לבתו. ואמר אדם אחד מנדולי המלך נאה לה
 לבת המלך להרכיבה על הפיל כשהיא יושבת באמרון ולסלסלה בכל נדולי מלכות.
 10 ענה [אמר] ואמר סיל גבוה ואין [לה] [לן] הרד [יש לה] [ואין לן] יופי ונאה
 להרכיבה על הסוס ולהראות יופיה בכל נדולי המלכות. ענה אדם אחד סיל גבוה ופוס
 נאה ואין להם מה לדבר וירדים לססוק ורגלים לרקוד [ולחכיבה] [ונאה להרכיבה] על
 כתיסים הראות את יופיה. כך הקביה לא נתן התורה לא בניסן ולא באייר מפני
 שמזל ניסן מלה ומזל אייר שור אין נאה להם לקלם ולשבח ה' לכך נתן הקביה
 15 התורה בסיון מפני שמזל סיון תאומים ותאומים אדם הוא ואדם יש לו מה לדבר
 וירדים לססוק ורגלים לרקוד ז' : ונשנתן הקביה תורה לישראל ארץ שמחה ושמים
 בוכים. ומפני מה ארץ שמחה ושמים בוכים. למלך שעשה חוסה לבתו. בני כרכים
 לא נכנסו אצלו ולא נתנו שבת. בני כפרים נכנסו ונתנו שבת למלך בנבלים וכינורים
 ובכל סיני זמר. יצא הכרז מלפני המלך ואמר בניהג שבועולם בני כרכים שידעו בכבוד
 20 של מלך [לא] [להם] היה נאה לקלם בתו של מלך. כך הקביה בשעה שנתן תורה
 לישראל ארץ נתנה שבת ושמים לא נתנו שבת. אמר הקביה לשמים אתם ששרון
 למעלה לכם לקלם לכבודי ולבתי יותר מן הארץ. אמרו לסניו. רבן העולמים ארץ
 תתן שבת שהתורה ניתנה לה ואנו שיוצאת ממנו ניתן שבת ולא נתעצב ז' שני
 ה' בצאתך משעיר בצערך משדה ארום ארץ רעשה ונס שמים נטשו [סומים ה' ז' ח'] :
 25 מפני מה ברא הקביה את עולמו בניסן ולא [בניסן] [בראו] באייר ט'. לפי שבשעה שברא
 הקביה את עולמו אמר לו לשר החושך סור מלפני מפני שאני מבקש את העולם
 לבראות באורה. ושרו של חושך דומה [לכד] [לשור]. באותה שעה אמר הקביה שר
 חושך [לפני קו] [סור] מלפני ואם אין אתה סר מלפני אני נוער בך שאני מבקש
 29 לבראות את עולמי באורה י'. ואהרי האורה מה אתה בורא. אמר לו חושך י'.

מאור מגן דוד פז

שום מקרא דקא עליה. ד' כלומר שזה המקרא ידרש על יום וכן חרנונו ינתן חרין למו
 אצין דיכס לעמיה כחיצו כעשר שטין דחין לשני גנה זקוחא מרצין דקדוקין וטעמין הכעור
 דנינויחא מרני זקוחין וקפוחין דחבימוי דפקין באורייתא זלחין נימין בכל קטר וחלטר
 פומהין כמירא דחירא. ונשבת ס' ע' ג' ז' ואריציל מיד נסיון כעירונת גוי כל דיצר ודימור
 ט'א חמי הקביה : החמלא כל העולם כולו בשמים וכו'. וטקיעא דקרא מור ב' ז' ד' ד' ד' ד'
 שנדבצו העולם וכדיליף מיניו. נשבת ז' ע' ז' כל חיה שיושב לפני רצו ולין שפתו טטפות
 חור חבינה וכו' כליו דליחוד באימתא. והא שנתקבלו כל האומות אלל זלעס היא עמכילמא פ'
 יתרו פ'א עקננון אחר ועיין בנקמן טס במיע לוח ז'. ופי' א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס'
 כמיש בסקרי האזינו פ'י ש'א אד ט'א זא אגיוו אצרהס בביכול היה הנקיס דן את הפולס
 באכזרי וכו' עיי'ש [והז'א הגיה ירון בצר א ש ה ש כה לי נמי ט'ל ועולם ירון חזינ'.]
 והז'א הג' פתח. ל' ז' כ' ז' ל' ע'ל ואלו ז'ל לפני ז' כ' י' ע'ל. ה' השור מרין נצבה והטלב
 זיפור ז' עיין צוהר יתרו ע'ה ע'ב ואלו שהשמש בפסיקתא ז'. ז' צמיה. ה' עקרא כחז
 נס. ט' כ'ל להניח. וק'ל דכתיבן כנרא העולם. י' וכן הגיה הז'א. י'א' הד'א רצו על מה
 שאמר בשבת ע'ב ע'ב. מיע ע'ז מ'קנן זייעא והדר אמרי ל'ל כצריחו על פולס דצרישא סמוכא
 והדר הורא [ופירשי] סחס ע'זים סמורות קחס רסלות לבסת). כ'י שצדעה מלאים לאר השס
 מעוטפים צמר לנן ע'כ'ל. וחוסף עליו דצריקן צמכרת כ'ה ע'ב אמר רבה לרדי פז לי
 רידא דמי לבייחא וכו' ופירשי מלך הצ'ינה על אגמיס כך שמו ושס י' ט'א דרש חשכת

שינויי נוסחאות

3. המקרא קד: למקרא
שעה ק: השעה ד: השע'
כשניתנה התורה ק: כשנתנה משה (בגליון: הב"ה) ד: כשנתנה תורה
נודעזעו קד: נודעזע
4. מביא לעולם קד: מביא עלינו
5. פתח לפני בליעל ק: פתח מיד לפני בני בליעל ד: פתח פיו לפני בני בליעל
6. נגלה ק: יגלה
7. ולמה ניתנה תורה בסיון ולא בשאר ירחים ק: ולמה ניתנה תורה בסיון ולא
נתנה בניסן ובשאר ירחים ד: ולא נתנה בניסן ובשאר ירחי'
10. ענה (אחד) [אחר] ק: ענה אחד ד: ענה אחר
ואין (לה) [לו] הדר קד: ואין לו הדר
(ויש לה) [ואין לו] יופי קד: ויפה הסוס ויש לו הדר ויש לו יופי
11. המלכות קד: מלכות
ענה אדם אחד קד: ענה אדם אחד ואמ'
12. ואין קד: אין
(ולהרכיב) [ונאה להרכיבה] על כתיפים קד: לי נאה לקלס את בת המלך שיש
לי פה ק: לדבר וידים לרקוד (בגליון: לספוק) ד: וידים לספוק קד: ורגלים
לרקוד ולהרכיבה על כתפי
13. את יופיה קד: יפיה
14. אין קד: ואין
- הקב"ה קד: הב"ה (וכן ברוב המקומות להלן)
15. התורה ד: תורה
תאומים ותאומים ק: תומים ותומים

הערות

3. נודעזע — מתאים בגוף יחיד לעולם, אבל עיי' להלן שורה 42.
4. עלינו או עולם — מתאים בסגנון יותר מאשר "לעולם או עולם".
6. יגלה בכת"י ק אבל להלן "והופיע" בלשון עבר.
7. בכת"י ד כנראה דילוג הדומות, ובדפוס קיצור.
10. כתה"י מבארים את הגי' ואין צורך בתיקוני רמא"ש.
12. מהדפוס לא ברור כ"צ להרכיבה על כתפי מי.
15. תומים — כבבראשית כה כד ועי"ש רש"י.

שינויי נוסחאות

17. ומפני מה ארץ שמחה ושמים כוכים ד: ומפני מה
שעשה חופה קד: שעשה לו חופה
כרכים קד: כרכין
18. אצלו קד: אצל המלך
וכינורים ק: וככנורות ד: וכנורות
19. בכבוד קד: בכבודו
20. (לא) [להם] היה נאה לקלס בתו קד: לא היה להם נאה לקלס את בתו
21. ששרוין קד: שרויין
22. לכס לקלס קד: לכס נאה לקלס
יותר ק: יתר
23. ניתנה קד: נתנת
ואנו שיוצאת ממנו קד: ואנו על שיוצאת מבינותינו
24. וגם קד: גם
25. מפני קד: ומפני
הקב"ה את עולמו קד: הקב"ה עולמו
ולא (נבראו) [בראו] קד: ולא בראו
26. אמר לו לשר ק: אמ' לשר
מלפני קד: מפני
- 26²⁷. מבקש את העולם לבראות ק: מבקש לברא את העולם ד: מבקש לבראת
את העולם
27. דומה (לשד) [לשור] קד: דומה לשד
- 27²⁸. באותה שעה אמר הקב"ה שר חושך (לפני סד) [סור] מלפני קד: אמ' שר
של חשך לפני הקב"ה (ד: הב"ה) רכון העולמים (ד: העולמי) מה את (ד: אתה)
מבקש מלפני אמ' לו הב"ה סור מלפני
28. ואם אין אתה קד: אם אין את
29. לבראות עת עולמי קד: לבראת עולמי
ואחרי האורה קד: ואחר האור
אתה ק: את (וכן לקמן בכמה מקומות וה"ה בכמה מקומות בכת"י ד)

הערות

17. בדפוס בדלעיל שורה 8.

- 30 ואחר החושך מה אתה בורא. אמר ליה תאומים. ומפני מה אתה בורא תאומים. שעתיך לראות אדם באור ובחושך מפני שמול תאומים אדם יצ). ואחריו מה אתה בורא. סרמין. מפני שאדם מקמיין מן החורין ומן הסדקים [כסרמין]. ואחריו מה אתה בורא ארי. כשאדם מקמיין מן החורים ומן הסדקים חורין [לחור] ומתנבר כארי. ואחריו מה אתה בורא. בתולה. שעתיך אדם לשמח בתולה יצ). ואחריו מה אתה בורא. מאוניים. (כיון) שמעשיו שקולים במאונים. ואחריו מה אתה בורא. עקרב. כיון ששוקלים אותו ויש בו עונות מורידים אותו לגיהנם. ואחריו מה אתה בורא. קשת. שטא תאמר כיון שירד לגיהנם אין לו תעלה כיון שמבקשים עליו רחמים וזרק אותו מניהגם כחץ מן הקשת. ואחריו מה אתה בורא. נדי. שטא תאמר כיון שעלה מניהגם סניו משחירים הוא מוקד ועולה בגדי. [ואחריו מה אתה בורא. דלי. שאני זורק עליו מים טהורים לטהרו מעונן] יד).
- 40 ואחריו מה אתה בורא. דגים. כיון שישראל על העולם אין כל עין שולטת בהם ולא

מייס השדך עבני קנין מוסי. נמזינו למידין שדיוו משבס העבנים לשור. יצ) צילקוט רלווני פ' בראשית צפ' ויאמר אלהים יהי אור וגו' העמיק מן קווי דזא שמלא במדעש חזיל. כשקרא הקב"ה לאור אחר לשר תשך שדונה לשור קור מפני כי אני דולה לבראש העולם בלורה חזיל מפני מה הברואות קודם מנני חזיל אם אין אתה קר מנני הריני נוער זך ומאבדך מן העולם כי אני צורלו הוא טלה אם מול כיון חזיל אחרי האור מה אתה צורא חזיל לותך תשך דומה לשור מול חזיר חזיל ולאחריו מה אתה צורא חזיל תלומים מול קיין אדם ששחתם צור וצחשך וכו' אתך צ' לומות מוחלמות וכו' (ובצר רמו היא ע"ז). יג) צילקוט רלווני שם. חזיל ולאחריו מה אתה צורא חזיל קרען מול המוח שלדס מקומך מן החורים ותן הסדקים כסרען ולאחריו מה אתה צורא חזיל אדם מול אש כשארס תקמץ הוא כלרי ולאחריו מה אתה צורא חזיל צחולה מול חליל שבחיד חזיל ל ש ע הן ב צ ת ו ל ה. וצחחומא פ' האלוני איתא ולכך העמידים (לשמים ולרץ) לעבודת ד א י ת א צ פ ס י ק ת א ח אדם כחשך לייצ מולות צחחנה כשנולד: דמה כט ל ה שמוא רך ותחננר כ ש ו ר כשנדל ונעשה ח א ו ח י ס כנו' שלם ונדל צו ילחיר ומחלחו חלש כ כ ר ע ין ולאח"כ כשנתנדל נתננר כ א ר י ה ואם שועל נ ע ש ה ב צ ח ו ל ה וכו'. וצחחנה שסגנון ענין זה אינו מקביל כלל לקבנון הענין שלפנינו. וצ"ל בדי הקמח ערך ראש השנה כחב. מחוך ספור שמוח יצ מולות מופת ועדות על ההשגחה ועל פונש ועבר וכו' שחל טלה הרלשען הוא מול האור ומול שור השני הוא מול החושך ו ד ר ע ו ר צ ו ח י כ ו ז כ ר ו נ ס ל צ ר כ ה דרכן של עלאים לבנים ודרכן של שורים שחורים וכו' ומתוך להם תלומים לפי שהתלומים הוא אדם והיה אדם ע ח י ד ל ה ת ה ג צאיר וצחשך וכו' והאלים הזה שהוא תלומים צורא חלוש כסרען הזה שהוא ערך חלוש וכשהוא גדל ילחיר ותחננר עליו כאלריה והוא צטננו חזק בחלוח הבשמים ונעשך אל החומר שהשטילו בחובו לנקבה צחחנה מקומות וידוע כי החלוחה מעוררת צמיח החענונים ויחל משאר הנשים ולפיכך המשיל עידווי העפ"ז לעדני צחחנה ולכך מתך לו צחחנה וכו'. והצרים אלו מעורבים. קלחם כחוסחא שלפנינו וקלחם כמו שהוא צחחחומא. והיא העמיק דברי החחחומא וכחז אפשר שריל ש ל צ ו א ע ו ס ב צ ח ו ל ה בראחריין וחידוש יצנצ צחחנות מי שלבו חלוש בחחחנה יין חפחח. ולאח"כ העמיק נוסחא ילקוט הרלווני וכחז נראה שריל שטנצ צחחולה הוא חשחח בראחריין שלל חחחחח וצחחח יוסי. וענין ש מן הוא שחחח חכנין שחחח עבית וגו' וכן השמן לז העס הזה עביל. ועב"פ ראה שיש להניח לפנינו שעתיך אדם לש חן כ צ ח ו ל ה. והוא כענין עפש כחלנז לבס וגו' (ההלים קייט) וכלו' שיהיה לבו חלוש בחחחנה. יד) צילקוט רלווני שם. ואחריו מה אתה צורא חזיל מלוגים מול חשכי כ ש א ד ס ש ח ון כ צ ח ו ל ה שוקלים אותו צחחחחח ואחריו מה אתה צורא חזיל עקרב חל מרחשון כיון ששוקלים אותו צחחחחח ויש צו עונות מורידין אותו לגיהנם מקו ס ש ה כ ש י ס ו ע ק ר צ י ס שס ולאחריו מה אתה צורא חזיל קשת מול בקלו כיון שהייה לגיהנם אין ע ל י י ה וכו' שחחחח עליהם רחמים הריני זרק מן הגיהנם כחץ מן הקשת ולאחריו מה אתה צורא חזיל גדי מול טבח שחח חחח כיון שירד לגיהנם ועלם חין צו כח ומשחירים פנים חלח חקדק ועולה בגדי ולאחריו מה אתה צורא חזיל דלי מול טבע שאני זרק עליו מים טהורים לטהר מעונות. וצחחחחחח חם חוסחחחחח ואם חוסף שוקלים אותו צחחחחחח ואם יעמוד צמדו מורידין אותו לשלל חחחחח

הערות

20. לפי תיקון רמא"ש צריך לקרוא בתמיהה של טרוניה כלפי בני הכרבים, אך לפי

שינויי נוסחאות

- 30-31. תאומים ... תאומים ... תאומים ק: תומים ... תומים ... תומים
- 32-33. הסדקים [כסרטן]. ואחריו מה אתה בורא ארי כשארם מקמץ מן החורים ומן הסדקים חוזר] (אומר) ומתגבר כארי ק: הסדקים ומתגבר כארי ד: הסדקין ומתגבר כארי
34. מאזניים (כיון) קד: מאזנים כיון
35. שמעשיו שקולים במאזנים קד: ששמין ודשין שוקליו (ד: שוקלי) במאזנים ששוקליו קד: ששוקליו
36. מורידים קד: מורידין (ק: ויש בו דקים, ונמחק באמצעות גרשיים)
37. שמבקשים ק: שמבקשין ד: שמבקשי' זורק ק: זורקין ד: זורקי'
38. כיון שעלה מגיהנם ק: שעלה מן גיהנם ד: שעלה מגיהנם משחירים ק: משחרים ד: משחירין
39. [ואחריו מה אתה בורא דלי שאני זורק עליו מים טהורים לטהרו מעונן] קד: ואחריו מה את בורא דלי שאם יש בו עונות אנו זורקין עליו מים טהורים ויטהר
40. כיון שישראל על העולם קד: שכיון שישראל יורשין את העולם

הערות

- כתה"י אפשר לקרוא גם בניחותא: מי שמכיר בכבודו של מלך אינו צריך לקלס את בת המלך, ואז סיום המשל, שהוא דברי הכרוז, מקביל לתשובת השמים, ולא לטענת הקב"ה אליהם.
23. נתנת – מתאים בזמן לפועל "שיוצאת" שכתוב אח"כ.
24. גם – כל' הפסוק.
- 27-28. בדפוס דילוג הדומות.
- 27-28. בחזרה של הקב"ה על פניתו לשר החושך יש בדפוס רק תוספת של גערה, אך בכת"י נוספת גם שאלתו של השר.
35. ששמין ודשין – פירושו כנראה מענין תשמיש המטה, ובדפוס נקט לשון נקיה יותר.
39. רמא"ש השלים ע"פ ילקוט ראובני.

שינויי נוסחאות

41. מזל (אלא) [ולא] שעה קד: מזל גורם אלא שעה ומפני מה [לא] ברא הקב"ה את האדם תחילה קד: ומפני מה ברא הב"ה חמה תחלה
42. נברא קד: נבראו
- 43-44. הבדילו (זמן) [זה] בפני עצמו [וזה בפני עצמו] קד: הבדילים זה בפני עצמו וזה בפני עצמו
44. ועירבן קד: וערבבן
- 44-45. הנוגה זה האשה ק: הנוגה זה אשה ד: נוגה זו אשה
45. ומפני מה ברא כוכב חמה זה אבינו אברהם קד: ואחריו מה את בורא כוכב חמה וכוכב חמה זה אבינו אברהם
46. ואחריו מה אתה בורא שבתי ק: ואחריו מה את בורא לבנה שעתידין שבטי בני יעקב כל אחד ואחד להכהיק זיוו כלבנה ואחריו מה את בורא לבנה (בגליון: שבתאי) ד: ואחריו מה את בורא שבתאי
- שעתידיים אומות העולם ק: שעתידין שבטי בני יעקב (מחוק בגרשיים) אומות העולם ד: שעתידין אומות העולם.
48. ניצולים מן הדין ק: ניצולים הם מן הדין ד: ניצולים הן מן הדין
49. (שנאמר כשומעים את קול השופר) ובשעה קד: כתוב (ד: כתי') ויהיה כשמעכם את הקול מתוך החשך בשעה

הערות

41. אלא שעה גורמת – הפך מה שהגיה רמא"ש.
41. בדפוס לא ברור הקשר בין השאלה לבין התשובה, ועי' רמא"ש אותיות טז"ו, אבל בכת"י ברור, שכן השאלה היא על החמה.
46. לבנה – דילוג הדומות בדפוס ובכת"י ד, ועי' מ"ע אות כב שהביא זה בשם הז"א ושכאלו הגיה מעצמו. גם בכת"י ק יש כאן טעות הדומות כאשר העתיק "שעתידין שבטי בני יעקב" במקום "שעתידיים אומות העולם" אך עמד מיד על טעותו ומחק.
- 49-51. בכת"י קודם הפסוק לדרשה ולא כמו שהגיה ז"א, עי' מ"ע אות כג.

- 50 תורה לישראל מלאכים שמחים והקביה [עצב שנאמר כשמעכם את הקול מתוך החשך וגו'] (דניס ס' כ') כג). וכי אימשר לומר שהקביה היה שרוי בחשך והלא כבר נאמר ונהורא עימיה שרי (דניאל ז' כ"ג). למלך בשר ודם שנתן בתו לאחד מגדולי המלך והתנה עמו ואמר לו. אתה יודע שאני מלך ובתי בת מלך ויודע אתה שבתי רכה וענוגה ורוח רעה אינה יכולה לסכול כד) אל תוציאנה בלילה (ויג עמה) [שיארע מה] שמא יפול על כנדה כה) ואל תתעסק בדברי עבירה שהיא (טולמס) [שונאם] כו). וקיבל עליו כל התנאים הללו. ומסר בתו לשושביניה. וכיון שהביאוה לבת מלך והעמידוה כחצר החיצונה (כ"ה) [ראו] חתנו של מלך (טויגה ויענה) [שזונה שבה] לו בחיקו. וכל אחד ואחד כחבירו אמרו מה נעשה כז). אם אנחנו מוליכים אותה לאחורה היא אומרת לאביה ויהרוג אותנו כה). מה נעשה נשמוט אותה. מיד (טמוטה) [שמטוה] כט). כך הקביה כישנתן תורה לישראל כל צבא מרום שמחים והקביה [עצב] ל). אמרו לסניו. רבשיע שמחה שבראת בעולמך לא שלך היא. אמר להם אין אתם יודעים בסוף דבר לא). שנתנה תורה על לוחות הראשונים לא יהיה לך אלהים אחרים (שמוס כ' נ'). וכיון שהביאום משה ויהושע וראו את העגל והם משתחווים לו אמרו מה נעשה. נחזור לסני הקביה כבר מאכד את ישראל. מה נעשה נשבר אותם. ושברו אותם שנאמר וישברו אותם תחת ההר (סס ל"ג י"ט). [לכך נאמר] שפתי יושבים גופות סור עובר ראוי למקרא לומר מר קבוע לז): לפי שבשעה שבנה שלטה את בית המקדש נתמלא כל העולם ריח בשמים (סוף) [לסוף] ראה שעתיד ליחרב. היה שלמה בוכה אמר ריה זה לבטלה. אמר לו הקביה אל תתעצב שאני בונה אותו בניין שלם בין שדי ילין (ש"ס ח' י"ג) לכך נאמר לחיו כערונת הכשם לנ):
- 70 תנו רבנן אנכי ה' אלהיך (שמוס כ' ז') בשעה שעלה משה למרום באותה שעה באתה ענן ורבעה כנדרו. לא היה יודע משה אם לרכב עליה אם לאחוז בה. מיד פתחה ונכנס בתוכה שנאמר ויבא משה בתוך הענן (סס כ"ד י"ח) ויכס הענן (סס סס ט"ו) לך) ונשאתו ענן והיה מהלך ברקיע ופגע בו קמואל המלאך. שהיה מטונה על שנים עשר אלפים מלאכי חבלה שהם יושבים בשער הרקיע. נער במשה ואמר מה לך בקדושי עליון. אתה במקום המנופות באת ומהלך במקום מהרה. ילך אשה מהלך במקום אשו. אמר לו משה. בן עמרם אני שבאתי לקבל תורה לישראל. כיון שלא הניחו. (הכהן) [הכהן] משה סצע (אמר ומהגדו) [אחד ואבדו] מן העולם. והיה משה מהלך ברקיע כאדם שמהלך בארץ. עד שהגיע למקום הדורניאל המלאך שהוא גבוה מחבירו ששים רבוא פרסאות וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיו יוצאים בדיבור שנים בריקים של אשו. פגע במשה. אמר לו מה לך במקום קדושי עליון. כיון ששמע
- 75
- 80
- 81

עיו	מגן דוד	סאיר
-----	---------	------

ל ל ז נ ה ואחרי מה אהה נורא שנחלי וברי ענופלים צניהם שאש ש ל ז נ י ה כ ס ש ו ת ה היא (ר"ל אדומה). כג) וכן הגיה ה"א. כד) כלו אמילו ריה רע אינה יכולה לסבול. כה) כיה ד"ג. (וה"א קראו שאר עמה ודחק לפרט מלשון שאור) וכלו' שאל יארע דבר מה ויפול דבר טיימך על צנדה. כו) כיה ד"ג. כז) כלו' שהסכימו לדעת אחת ואחרי. כח) שימלה הקדושו צנו. כט) כלו' וסלכו להם להחליט מחמתו של העלך כך וכו'. ודף שאין הכתובל דומה לגמרי אל הגטל לא הקעיד הדורש בזה. ל) וכן הגיה ה"א ונשמטה העלה כאלן ולעיל חפני כנודו של מעלה ח"צ שהשמיטה ח"זה מעתיק עפ"י הגמרא דנרכוח ה' ע"א חוכר עגל ולוקח שוחה חגל הקביה חינו כן עי"ש. לא) כלו' אין אחס רוחים מה שבחיד להיות וכדנפשת והולך. לז) כינ' להגיה וסוף המאמר קצוב שלמי הכיין הוא דורש מור עו זכר על הלוחות שנכתבו. ותאמר ל פ י ש צ ע ה וכו' דלהן הוא דצ ר א ח ה ר שדורש בזה הנקרא. ורעו ה"א על הפד"א פ"א שדרש סס ג"כ כעין זס. אחרי סס ולמה השמיט הקב"ה את קולו מחך האש ופחשך וכל מחך האור להיך לעלך וכו' ח"ל יודע חני שאין בני ממחין את אשתו חללא מ' יוס וכו' עי"ש. לנ) כלו' שצוה המקרא נאמר לרוב המור דודי לי בין עדי ילין ורעו עניו שהוא פחיד להצח מור קצוב. לד) וצדקאל דקרא כתיב ויעל משה על ההר ויכס וגו'.

הערות

- 64 ברפוס אולי טעות הדומות "את ... את" ואולי תיקון ע"פ הפסוק (שמות לב ט) "יירא את העגל ומחולות".

שינויי נוסחאות

- 51-50. והקב"ה [עצב שנאמר כשמעכם את הקול מתוך החשך וגו'] ק: והקב"ה
 בוכה ד: והב"ה כביכול בוכה
51. שהקב"ה היה שרוי קד: שהב"ה שרוי
53. אתה יודע קד: את יודע
54. וענוגה קד: וענוגה היא
- 55-54. תוציאנה בלילה (ונר עמה) [שיארע מה] שמא יפול על בגדה קד: אל
 תוציאה בלילה ואל תכעיס אותה בשום דבר (ד: פנים בדבר) שבעולם.
55. בדברי עבירה שהיא (שונאה) [שונאם] ק: בדבר עבירה שהיא ד: בדבר
 עבירה
56. ומסר ק: ומסרה
- לשושביניה ד: לשושבינה
57. לבת מלך קד: לבית המלך
- (ראה) [ראו] קד: ראו
- 58-57. (שזינה וישבה) [שזונה ישבה] קד: שזונה יושבת
58. וכל אחד ואחד כחבירו קד: וכל אחד ואחד מהם מסתכל בחבירו
 אנחנו קד: אנו
59. מוליכים ד: מוליכין
- לאחורה קד: לאחור
- ויהרג אותנו קד: ויהרג את חתנו
- נשמוט קד: נשחוט
60. (שמוטה) [שמטוה] קד: שחטוה
- הקב"ה כשנתן ק: כשהקב"ה נתן ד: כשהב"ה נתן
61. והקב"ה [עצב] ק: והקב"ה בוכה ד: והב"ה כביכול בוכה
 רבש"ע קד: רבון העולמים

הערות

- 59-60. נשחוט, שחטוה — בכ"י ק דומה הח' למ', ואולי מכאן הטעות.
61. והקב"ה כביכול בוכה — מכאן שקדם כת"י ק לכת"י ד ובוראי בעל כת"י ד הוא
 שהוסיף "כביכול" לכבודו של הקב"ה. מאותה סיבה נשמוט בכלל מהדפוס (עי'
 מ"ע אות ל) ומכאן אולי שהסדר לפי הזמנים הוא: כת"י ק, דפוס פראג, כת"י ד.

שינויי נוסחאות

62. יודעים ד: יודעין
שנתנה קד: כשנתנה
לוחות קד: הלוחות
63. לא יהיה לך אלהים אחרים ק: כתו' בהם לא יהיה לך אלהים אחרים ד: כתו'
בהם לא יהיה לך אלהי' אחרים'
וכיון קד: כיון
64. וראו את העגל קד: וראו את ישר' (ד: ישראל) שעשו את העגל
נחזור לפני ק: נחזור אותן ד: נחזיר אותן
65. את ישראל' קד: אותן
מה נעשה נשבר אותם ושברו אותם שנאמר ק: מיד שברו אותן שני' ד: מיד
שברום שני'
66. [לכך נאמר] שפתותיו קד: שפתותיו
67. למקרא לומר מר קבוע קד: למקרא הזה לומר מור (ד: מר) קבוע מהו מור (ד:
מר) עובר
- שלמה את בית המקדש ק: שלמה בית המקד'
68. (סוף) [לסוף] ראה ק: סוף עתיד (מתחוק בגרשיים) ראה ד: סוף ראה
- 69-68. בוכה אמר ריח זה לבטלה אמר לו הקב"ה ק: בוכה אמ' ריח זה
לבטלה אמ' לו הב"ה ד: בוכה אמר לו הב"ה
69. בניין שלם בין שדי ילין קד: שלם שני' צרור המור דודי לי בין שדי ילין
70. לכך נאמר לחיו קד: לכך לחיו
72. שעה באתה ענן קד: השעה בא הענן
- אם לרכב עליה אם לאחוז בה קד: אם לרכוב ירכוב (ד: ירכב) עליה אם לאחוז
יאחוז
73. פתחה ונכנס קד: פתחה ענן פי' (ד: פיה) ונכנס
בתוכה קד: לתוכה
ויכסהו הענן קד: ויכסהו הענן

הערות

67. לפי כתה"י יש קשר בין הפסוק מור עובר ובין ההמשך "בשעה שבנה שלמה"
ולא כמוש"כ מ"ע אות לב.
73. ויכסהו — מפסוק טז ולא מפסוק טו.

שינויי נוסחאות

74. ונשאתו ד: ונשאו
שהיה קד: שהוא
75. בשער קד: בשערי
- 75-76. גער במשה ואמר מה לך בקדושי עליון קד: גער בו במשה מה לך במקום
קדושי עליון
76. הטנופות ק: טנפת ד: טנופת
ומהלך קד: מה לך
77. אשה מהלך קד: אשה אתה מה לך
78. (הכהן) [הכהן] משה פצע (אמר ומאבדו) [אחד ואבדו] מן העולם קד: הכהן
משה פצע אחד ואבדו מן העולם
79. משה מהלך קד: מהלך משה
80. מחבירו קד: מחביריו
- יוצאים בדיבור קד: יוצאין בדבור אחד
81. אמר לו ק: ואמ' לו ד: וא"ל
ששמע ד: ששמע משה
83. של הקב"ה (ועלה) קד: של הב"ה עליו
84. את אדם הראשון קד: אדם הראשון
85. כתות באש קד: כתות כתות באש
86. (במדינה) [במריבה] קד: במריבה
- מניחים אותו ליתן קד: מניחין אותי ליתן
87. אין ישראל מקבלין קד: אין מקבלין ישראל
אין דירה קד: אין לי דירה
88. גלוי וידוע לפניך ק: רבונו של עולם גלוי לפניך ד: ר"ש גלוי לפניך
אעשה לו ד: אעשה אותו (נמחק ונרשם: עליו) לו)
שהגיעו קד: שהגיעו
90. להלוך קד: להלוך לפניך
91. רשות להלוך מפני קד: רשות מפני
כיון שראה משה קד: כיון שראה

הערות

80. מחביריו – כדלהלן שורה 95.

- קולו נבהל מפניו וחלגו עיניו דמעות וביקש ליפול מן הענן. באותה שעה נתגלגלו רחמי של הקב"ה (ועלה) ויצתה בת קול ואמרה לו להדרינאל. דעו שמימכם אנשי מריבה אתם. כשביקשתי לכראות את אדם הראשון עשיתם לפני קמינור ואמרתם מה אנש כי תזכרנו (סהלס ח' ה') ולא עזבתם אותי עד ששרפתי מכם כתות באש גס. ועכשיו אתם עומדים (נמדיתס) [במריבה] ואין אתם מניחים אותו ליתן תורה לישראל. שאילמלא אין ישראל מקבלין את התורה אין דירה לא לי ולא לכם (ל). כיון ששמע הדרינאל כך אמר לפניו. גלוי וידוע לפניך שלא ידעתי שברשותך בא עכשיו אני אעשה לו שליח ומהלך לפניו כתלמיד לפני רבו. והיה מהלך לפניו עד שהגיעו לאשו של סנדלפון. אמר לו הדרינאל למשה עד כאן היה לי רשות להלוך מכאן ואילך אין לי רשות להלוך מפני אשו של סנדלפון שלא ישרפני. כיון שראה משה את סנדלפון נבהל מפניו וחלגו עיניו דמעות ובקש ליפול מן הענן וביקש רחמים מלפני הקב"ה וענהו. בא וראה כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה באותה שעה ירד הקב"ה בעצמו מן כסאו ועמד לו לפני סנדלפון עד שעבר. ועל אותה שעה אמר ויעבור ה' על פניו ונו' (שמות ל"ד ו'): אמרו עליו על סנדלפון שהוא גבוה מחביניו מהלך חמש מאות שנה ומשתמש אחר המרכבה וקושר כתרים לקונו. וכי תעלה על דעתך שיודעים מלאכי השרת היכן הוא והלא כבר נאמר ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל ג' י"ג) ואילו מקומו לא ראו. אלא משביע את הכתר ועולה ויושב בראש אדונו. ובשעה שיגיע כתר כל חיילי מעלה מזדעזעים וחיות דוממות ונהמות כארי (ל). באותה שעה עוגין כולם ואמרים קדוש קדוש קדוש ה' צבאות (ישעיהו' ג') בשעה שהגיע לכסאו מתגלגלים נלגלי כסאו ומתרעשים אדני שרפרף וכל הרקיע כולם אווזים הלחלה (ל). בשעה שהוא עובר על כל חיילי מרום וכתר שלו סותחים סיהם ואמרים ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל ס"ג נט). בא וראה שבחו ונדולתו של הקדוש ברוך הוא בשעה שמגיע כתר לראשו מחזיק עצמו לקבל כתר מעבריו. וכל חיות ושרפים ואוספים ונלגלי המרכבה וכסא הכבוד כסה אחד אימרים ימלוך ה' לעולם ולהיך ציון. לדור ודור הללויה (סהלס קמ"ו י' ט): כיון שעבר סנע בו רינין נחר

מאר מגן דוד עין

לה) עיני נציל מיד אוח ל"ג. ועיקר המחזור דהבא הוא לריי אמר רב צנכהדרין לים ביצ ואמר עס הוטיט אלבעו קטנה ציניסם וערמם עי"ש. (ל) כלומר שחזר הפולס לחוכו ובוהו כמי'סלהן צפי' דלקמן. (ל) הו"ל העתיק מהלוי' וחיות הקדש דומעיה וזרפי הקדש מהמות כארי. ובקדורי תפלות סהיפתק זה המחזור צחקוס קדושה דמנחה ליחיד הגי' כמו סהוא לפניו אלל סנקלתן הגי' ר ו מ ו ת. (ל) צקדורי תפלות הנ"ו ז צ ע ה ט ז נ י ע ל כ ס א וכו' וכל ד ק י ע ין א ו ת ז תן ח ל ח ה. (לט) צקדורים עס הגי' ונעשה סהוא עוצר על כ ס א ו כל מיילי מרום וכחר ס כ צ ד ש לו וכו'. (מ) ובקדורים עס הגי' כ מ ה ג ד ו ל ח ו ו ש צ ח ו וכו' ז צ ע ה ע א נ י ע ה ב ח ר וכו' ס כ ח ר מענדיו וכו' ותרמים ונלגלי וכו' ובסא הכבוד ו ח י ל י ת ע ל ה ו מ ע ה ת ג ד ל ין ו ח ת ג צ ר ין ו ח ת ג א ין ו כ ו ת כ י ס ה ו ד ו ה ד ר ו מ ת ל י כ י ס כ ו ל ס ע ס ה ח ד ו ח ו צ ר י ס וכו'. ולכנ עסזכיר חת ק:דלמן הזכיר חת עיוותו להפסיק צקדור עלייתו על משה צעיל נחר רציון. ועד נגול זה הס' ג' מדרגות עהס קמואל הדריאל וסנילמן. ומדרגה ח' הוא קמואל חמונה על י"ג אלף מלאכי תבלה והכהו משה ואזרו. והוא כעין שחמרו צקדורים ל"צ ע"א עמשה הרבו לחמה עי"ש. ונקרא ק מ ו א ל ע קס כנגד חווחו על אל. והסייען צקילוק לים ג' דענוצות חלכ העדות והחוקים פי"ג. וללל קמואל צלו כלס נגח צקסוי קל-ולס וכו'. מכנה כן חת צלעס הרעע. ויסוד סיבר צחרנוס יונתן פי' וירא סחרס וחת קמואל אצי חרס וית קמואל רב קסוטיח דחרוטי. וצ"ר עס פי"ז אמרו רי"ל חמר הוא לנן הוא קמואל ולמה נקרא שונו קמואל עקס כנגד חווחו של אל. ובקסדריין ק"ה ע"א נרסיקן חכא הוא צעור הוא כוטר רעעתיס הוא לנן חרמו וכו'. וח"כ צלעס הוא צנו של לנן. ועס אמרו צנו צעור חריי אצי צנו הוא לו כנציחות. ומרשיי ענלעס גדול חלציו סיה כנציחות. וצילקוע צלק ר' חספי' העתיק מהילמרו וחת קמואל זה צלעס ולמה נקרא שונו קמואל עקס כנגד חווחו של אל וכו'. וירא רי"ל ק"ל דהוא לנן הוא צלעס. אי' ענלעס הוא נקרא ג"כ לנן על שס חניו. וזה יסוד

הערות

102. בכתה"י כמו שהביא במ"ע אות לח מסידורי התפילה.
 105-106. ברפוס הדילוג הוא אולי משום דמיון הפסוקים זה לזה.

שינויי נוסחאות

92. וזלגו קד: זלגו
ליפול מן הענן ד: ליפול מפניו (מחוק) מן הענן
93. מלפני קד: לפני
חביבים קד: חביבין
- 94-95. אמר ויעבור קד: אמ' (ד: אמר) משה ויעבר
95. אמרו עליו על סנדלפון קד: אמרו על סנדלפון
97. שיודעים קד: שיודעין
99. שיגיע כתר כל חיילי מעלה קד: שמגיע כתר לראש אדונו של עולם כל חיילי מרום
מזדעזעים ד: מזדעזעי' ואומרי' (מחוק)
100. עונין קד: עונים
קדוש קדוש קדוש ה' צבאות קד: קק"ק ה' צבאות מל' כל (ד: כ') הא' (ד: ה') כבוד
101. מתגלגלים ק: מתגלגלין ד: מתגלגלי'
הרקיע ק: רקיעים ד: רקיעי'
102. עובר על כל חיילי מרום קד: עובר על כסאו כל חיילי מקום
104. בשעה קד: שבשעה
- 104-105. חיות ושרפים ואופנים קד: חיות ואופנים
- 105-106. אומרים ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה קד: אומ'
ה' ימלוך לעולם ועד ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה
107. (שגחלים שורפות) [שגחליו שורפים] קד: שגחליו שורפות ושרפים קד:
ושורפות את
- 107-108. (נטל) [נטלון] קד: נטלו
109. מגלה ד: מגלי
- פורשים לקבל הבל החיות ד: פורשין לקבל הבל חיות
110. נשרפים קד: נשרפין
מלאך אחד גליצור קד: מלאך אחד שמו גליצור
111. חיטין קד: חטים
מלאך אחד ק: מלאך אחר
אודות קד: אורות

הערות

111. ולא צריך לפירוש רמא"ש אות מב שהוא כלי שגורפין בו את התנור.

114 לבסא הכבוד שהם ניכורים ועצומים. כיון שהגיע משה אליהם בקשו לשורפו בהבל
 115 שבסיהם. מה עשה הקדוש ברוך הוא סירש עליו מזיוו והעמידו לפני כסאו ואמר.
 משה השב להם תשובה למלאכי השרת (ואמר) [ואמר] להם (וג). מאהו סני כסא
 פרשו עליו ענגו (לייג כיו ח') אמר רבי נחום שלמד שפירש שרי מזיו שכינה וענגו
 עליו. אמר לפניו רבון של עולם מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבסיהם. אמר
 (לס) [לו] אחו בכסא כבודי והחור להם דבר מד). מיר גתחוק והחור תשובה למלאכי
 120 השרת. אמר להם כתוב בתורה אנכי ה' אלהיך (שמוח כ' ז') כלום אלהים יש לכם מה).
 כתוב בתורה לא יהיה לך אלהים אחרים (שס עס ג') חלוקה יש לכם שתי רשויות
 יש לכם (וי). כתוב בתורה כבד את אביך ואת אמך (שס י"ז) אב ואם יש לכם.
 כתוב בתורה לא תחמוד (שס י"ד) חיסור יש לכם. פתחו ואמרו ה' ארוננו מה איר
 שםך בכל הארץ (תהלים ח' י' מ). ולא עוד אלא שלאך המות מסר לו דבר שנאמר
 125 עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם וגו' (שס ס"ה י"ע) וכתב
 ויאמר משה אל אהרן קה את המחתה ותן עליה וגו' (צמדני י"ז י"א) וכתב ויקח
 אהרן כאשר דבר משה (שס עס י"ג) וכתב ויעמוד בין החיים ובין המתים (שס י"ג).
 128 אי לאו דאגמרא מי ידע משה מאי מיבעי לטיעבר (מח): מיר בשעלה משה למרום

מאיר	מגן דוד	עין
------	---------	-----

גליטור המגלה טעמי לור עמי ממיס הנשמיע לכל ילור ענת שונע ונלור (פי' ענת צלחת)
 וכל דצר האלור צלון מורה. יסוד זה הפיוט הוא צמאמר שלפנינו. וצמאמן לענת חוכ"מ דקובות
 יקד המוני לגיון קובעים הגיון טובלים צריגין וכו'. (וג) כלי' הקב"ה אשר למשה עשה העצ להס
 וכו'. ולאחר להס מיד כחחוק וכו'. וצמאמר מלחם פני כסא וכו' הוא הוקפס עגליון. וצילקוט
 רלוצני עס הוקפסל מפגעו צו גודל של מלאכי איה עסם סוציניס לבקל סכודו עסם
 גזורים ועצומים מכל המלאכים וצקשו לטרפו צהכל פיסס מיד פירש הקב"ה עליו צו צצודו
 ואמר למשה העיב להס תשובה ח"ל מה כתיב צמורה וכו'. (מד) חיוסוק כלל מלחם זה עפ"י
 סגמרח דענת פ"ח ע"צ. וסס גרסיין וחריציל צענה פעלה משה למרוס אחרו מלאכי הערת
 לפי הקב"ה רצעיב מה לילוד אשה צינינו וכו' ח"ל הקב"ה למשה החור לכן תצוצס ח"ל
 רצעיב מחירל אחי שמל ישרפוני צהכל שבסיהס ח"ל אחו צכסל כבודי וחור לכן תצוצס ע"י
 מלחם פני כסא וגו'. ואמר ר' כחוס מלמד עפירש עדי מויו עכנימו וענגו עליו חור לפניו
 רצעיב חורה שחלה נוחן לי מה כתיב צה וכו'. (מה) כלי' שפסס חלהס הוא ביניו חל עס
 העלס צמטרופוחו חל העולס הנשמיי ופירש הוקפלה כך הוא חכבי ה' הוא חלהיך שפסס סויה
 הוא נושא המאמר ומלה חלהיך הוא נשואו כאשר פי' הרלציע עס (ועיין ח"ש צמ"ב
 חות קריח צמכילחל דמשפטים חס' דבקפח פ"צ) ומלאכי מעלה חייס חככים חוחו צעס חלהס
 חלל קורחיס חוחו צעמו ספלס כאשר כחוצ קידוש וגו' ה' לצלות וגו' וכן צרוך כבוד ה' וגו'
 כי למעלה ה' אחד ושמו אחד. והח"ל הניה כלום חלהס חחר יס לכס ומחודויו חגיה בחיי
 צמורה חכבי ה' חלהיך חלוקה לכס כחיב צמורה לא יהיה וגו' צ' רשויות יס לכס וח"כ ועיין
 לקמן חות מ"ו. (מ) פי' וכי לכס חלוק עליוכס פלוי וכי חחס יכוליס לצל ליד' ספק צלחוסח.
 (ח) צילקוט רלוצני ג' לכולל חבי ח"ל מה כתיב צמורה חכבי וגו' שמל שעצדתס למלדס
 וילחחס צני חורין שחחס לריכיס לחורה. כחיב לא יהיה וגו' שמל ע"ז יס ציניכס שחחס לריכיס
 לחורה. כחיב לא חשל וגו' שמל חשל ועחן יס ציניכס שחחס לריכין לצעות צענינה. כחיב חכוי
 וגו' שמל פעולה יס צכס שחחס לריכיס צענה נוח. כצד חת חציק וגו' חז וחס יס לכס
 שחחס לריכיס לכצדס. כחיב לא חרלה כלום ע"ד יס ציניכס שחחס לריכיס לחורה. כחיב לא
 חלף כלום נעים יס ציניכס שחחס וכו'. כחיב לא חגנוד כלום יס מחוחה צדקיע וכו'. כחיב
 לא חענה שמל עדות עקר יס ציניכס וכו'. כחיב לא חממוד שמל צחיס וצדות וצמחיס יס
 ציניכס שחחס לריכיס לחורה מיד חרו מלאכי הערת וסודו לצדיו של הקב"ה וחמו ה' חלוננו
 וגו' וחמו הקב"ה כל חחורה צח' יוס וכשנל לירד וכו'. וכיה צועיין חכנה עס וכעין זה הוא
 צממל דענת עס ע"י. וע"ע צמדנש חחלים חוחור ח' ולקמן צפ"י בער חעכר. (ח) צילקוט
 רלוצני עס וכשנל לירד ורלה חיותן של מלאכים וצדודי מלאכי חייס מלאכי יזכס מלאכי
 סחלה מלאכי רחח מיד חסו סחלמס ושכספה צענה חסת מיד קרל חקידוש צרוך הוא ליפיעיס

הערות

120. אלוה אחד - ואין צורך בפלפולו של רמ"ש באות מה.

שינויי נוסחאות

- 115-116. ואמר משה השב קד: ואמ' לו השב
 116. השרת (ואמר) [ואמור] להם מאחז קד: השרת מאחז
 118. רבון קד: רבונו
 בהבל שכפיהם קד: בהבל פיהם
 118-119. אמר (להם) [לו] קד: אמ' לו
 119. נתחזק והחזיר ק: נתחזק משה והחזיר
 120. כלום אלהים יש לכם קד: אלוה אחד יש לכם
 121-122. שתי רשויות יש לכם קד: שתי רשויות ביניכם
 125. באדם וגו' ק: באדם
 וכתב קד: וכתו'
 126. כאשר דבר משה וכתב ויעמוד קד: כאשר דבר משה וירץ אל תוך המחנה (ד:
 הקהל) וכתו' ויעמוד (ד: ויעמד)
 בין החיים ובין המתים קד: בין המתים ובין החיים
 128. אי לאו דאגמרא מי ידע קד: אי לא דאגמריה מנא ידע
 128-129. מיד כשעלה משה למרום פתח הקב"ה קד: מיד פתח הב"ה
 129. מעלה קד: מעלן
 ארבע ציבעונים קד: ארבעה צבעינין (וכן להלן שורה 131)
 130. מהם ק: מהן
 המשכן [כמשפטו אשר הראית בהר] קד: המשכן
 131. רבונו של עולם ד: ר"ש
 131-132. חזור (לפניך) [לימינך] קד: חזור לימינך
 132. דומה לים אמר לו קד: אמ' לו (ד: א"ל) מה את (ד: אתה) רואה אמ' לו אני
 רואה אנשים (ד: אנשי') לוכשים לכוש דומה לים אמ' לו (ד: א"ל)

הערות

127. אל תוך הקהל — כ"ה ל' הפסוק.
 בין המתים ובין החיים — כ"ה לשון הפסוק.
 128. בכתה"י דיוק יתר בלשון הארמית.
 128-129. מיד כשעלה משה למרום — לפי גי' הדפוס זהו סיפור נפרד ואינו המשך.
 שהרי מיד כשעלה למרום אירע כל המסופר לעיל. אך לפי גי' כתה"י זהו המשך
 המאורעות דלעיל.

129 פתח הקב"ה שבעה רגיעים והראהו בית המקדש של מעלה והראהו ארבע ציבעונים
 130 שעשה טהם משכן שנאמר והקמות את המשכן [כמשפטו אשר הראית בהר] (שמות
 כ"ו ל'). אמר לפניו רבונו של עולם איני יודע דמות ארבע צבעונים. אמר לו חזור
 (לפניך) [ליטניך] (מט). חזר וראה גדוד מלאכים שלובשים לבוש רומה לים. אמר לו
 זו היא תכלת. אמר לו חזור לשמאלך. חזר וראה אנשים לובשים לבוש אדום. אמר
 לו מה אתה רואה. אמר לו אנשים לובשים לבוש אדום. אמר לו היא ארגמן.
 חזר לאחוריו וראה גדוד שהם לובשים לבושים לא אדום ולא ירוק. אמר לו זו היא
 135 תולעת שני. חזר לפניו וראה לפניו גדודים שהם לבושים לבוש לבן. זו היא
 ששמש זר (כ); מיד פתח הקב"ה שבעה רגיעים ונגלה עליהם עין בעין ביופיו
 ובכבודו ובתוארו ובכתר שלו ובכסא כבודו. כיון ששמעו אנכי ה' אלהיך
 (שמות כ"ז) מיד יצתה נשמתם של צדיקים והחייה אותם שנאמר גשם נדבות תנחף
 140 אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה (מהלכים ק"ח י"ג נח). מה עשה הקב"ה הוריד
 עליהם הארץ טאה ועשרים ריבוא מלאכי השרת. כל אחד ואחד מן ישראל אוהבים
 אותו שני מלאכי השרת. אחד מניה את ידו על לבו ואחד מנכיה את צוארו כדי
 שיראה להקב"ה פנים בפנים: ולמה נגלה להם פנים בפנים. אמר להם ראו
 שנגליתי לכם בכבודי ובתפארתי. שאם יש דור שמתעה אתכם ואומר גלך ונעבוד
 145 אלהים אחרים אמרו לו. יש לנו אלהים שאנו עובדים אותם. בזמן שאין אנו עובדים
 146 אותו (מורידך) [מורידך] בגיהגום (כ). ועתיד הקב"ה להטלך מלכותו על כל ישראל (ג).

כאיר מנן דרד עין

ער החורה ומקר לו החורה ערוכה בכל ושחורה וכל מלאכי השרת נעשו אוהביו וכל אחד מקר
 לו דני רפואה וקר שמוח שהם יולאים מכל פרעה ופרעה וכל שמושיהו וכן הוא אומר עלית
 למרום וגו' ואף מלאך המות ומקר לו דני ערך כתיב ויתן לה הקטרת ויכפר על הכס וכו'.
 ובשנת שס"ט ע"א מקיים מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומקר לו דני ע"י עלית למרום
 וגו' לקחה מהטות צלם שכבר שקראוך חדם לקחה מהטות חף מלאך העות ומקר לו דני ע"י עלית למרום
 ויתן לה הקטורת וגו'. ואומר ויעמוד בין המים וגו' אי לאי דאמר ליה מי הוה ידע. (מט) וכ"ה
 דל"ט. (כ) צמות רצה סוף פל"ה אמר לפניו רצון העולם אלוהי שגלי יכול לעשות כאלו אינן
 כחצניותם בתכלת ובארבעה וחולבה שני [וטע] וכשם שאחיה רואה למעלה כך עשה למטה וכו'.
 וע"י צמדצר רצה פ"ז צדיה אלוהי ורלוהי וצדיה רצה ספ"ג. (נח) בשנת פ"ח ע"ז וא"ר
 יהטע צן לוי כל דבור ודבור שילא מפי הקב"ה יתה נשמחן של ישראל ע"א' נפשי ילאה
 צדצו וכו' הוריד על שגחיד להחיות צו מחיים והחיה אותם שנאמר גשם נדבות וגו'. ובשנת
 רצה פ"ה גרים לה טחמח נפשי ילאה צדצו מקול דבורו הראשון שאמר חכמי ה' אלסין. ובשנת
 רצה פ"ט צפתיחחל שמעה עמי שבין שאלו לקיני ונגלה להם פרחיה שמחה על שדצר פחהם
 שני נפשי ילאה צדצו אצל החורה צקשה עליהם רחמים וכו'. ובחילתא יתרו סי' מני לה צפס
 רצי יהודה צי אלעאי לפי שהיו משולחין צמחה על מעלן אמר הקב"ה לעניי כבוד הזילו על
 חיים וכו'. וטע אחרו דסיוע המלאכים היחה לפי שהיו נחשבים לחמוריהם ופייש צמיע אות
 י"ד. ועיין לקוון פביא מה שדרש: על רכב אלהים רוחים. (נח) בלוי מוריד אותה ונקוט פבי
 נטוס צ"ש גדל. (נג) ועיין צמד"ח פ"ח. הי"א הניח טחם יש דור שי צ"ח מי שמחפה וכו' ואל':
 ח"מ"א ש כל סגון בשין פיקחא זו מוכח שמחופה בעין פתח אלתה אלתה ונקוט פבי
 צמד"ח' הדצרות (צ"ח המדרש ח"א ל"י ק"ב) שכבר נשמח צמחור שלפניו והרכיב צו מחדשים אחיים.

הערות

- 132. בדפוס דילוג הדומות "אמר לו ... אמר לו".
- 139. בדפוס דילוג הדומות.
- 146. ולא כתיקון רמא"ש, עי' מ"ע אות נב.

שינויי נוסחאות

133. זו היא ד: זה הוא
134. היא ארגמן ק: זו היא ארגמן
- 134-135. ארגמן חזר לאחוריו קד: אמ' לו (ד: א"ל) חזר לאחורך חזר לאחוריו (ד: לאחוריו)
135. לבושים קד: לבוש
136. וראה לפניו גדודים קד: וראה גדודים לבושים קד: לובשים
137. שבעה רקיעים קד: דלתות שבעה רקיעים ונגלה עליהם קד: ונגלה להם לישראל
138. ובתוארו קד: ובתפארתו ובכסא כבודו ק: ובמראה כבודו ד: ובמרא' כבודו
139. נשמתם של צדיקים קד: נשמתן מיד הוריד הב"ה טל שעתיד להחיות נשמתן של צדיקים (ק: בפנים: ישראל, ובגליון: צדיקים)
141. אוחזים ק: אוחזין ד: אוחזי'
142. מניח את ידו ק: מניחין ידו ד: מניח ידו על לבו ואחד מגביה קד: על לבו שלא תצא נשמתו ואחד מגביה
143. שיראה להקב"ה קד: שיראה הב"ה
145. אלהים שאנו עובדים קד: אדון שאנו עובדין
- 145-146. בזמן שאין אנו עובדים אותו קד: ובזמן שאנו נעזוב אותו
146. (מורידין) [מורידן] קד: מורידנו